

תזכורת

עבודה

שאלות ותוכן פתוך ההגדה המפורשת תנו שבח

הלכות ליל

הסדר

שאלות בסיסיות ג'

מגיד

CHOVROT.TS@GMAIL.COM

מגיד

יאמרו את ההגדה בלשון שמבינים המסובין, או שיאמר בפניהם את לשון המגיד ויפרשנה להם (רמ"א תעג ז). ויכוון לצאת ידי מצות סיפור יציאת מצרים (משנה ברורה תעג ס"ק א).

יגביה את הקערה שבה המצות, ויאמר "הא לחמא עניא וכו'" בקול רם (שולחן ערוך תעג ו ומשנה ברורה ס"ק סא).

הָא לַחְמָא עֲנִיא
דִּי אֶכְלוּ אַבְהַתְנָא בְּאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם.

הא לחמא עניא זהו הלחם הפשוט, מאכל העניים (אמרי שפר) די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים אשר כמותו אכלו אבותינו כשהיו עבדים בארץ מצרים (אבודרהם).

[הזמנה לעניים:] פֿל דְּכַפִּין יִיתִי וְיִיכַל כּל מִי שְׂרַעֲב יִבּוּא לֵאכּוֹל עִמָּנוּ (אבודרהם) פֿל דְּצָרִיקָא יִיתִי וְיִפְסַח אִפִּי מִי שִׁישׁ לוֹ מַה לֵּאכּוֹל רַק שְׁאִין לוֹ צֹרְכֵי הַסֵּדֵר כְּגוֹן יַיִן וּמְרוּרָה, יִבּוּא לַעֲשׂוֹת אֶת סֵדֵר הַפֶּסַח עִמָּנוּ (עין תפילה).

פֿל דְּכַפִּין
יִיתִי וְיִיכַל,
פֿל דְּצָרִיקָא
יִיתִי וְיִפְסַח.

[תפילה (רשב"ץ):] הַשְׁתָּא הָכָא כַּעַת אַנּוּ פּוּה בְּגִלוּת (רש"י), לְשָׁנָה הַבָּאָה נִהְיִה בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. הַשְׁתָּא עֲבָדִי כַּעַת אַנּוּ עֲבָדִים לְאוֹמּוֹת שְׂאֵנּוּ גּוֹלִים בִּינֵיהֶם (שם משמאל), לְשָׁנָה הַבָּאָה נִהְיִה בְּנֵי חוֹרִין מִיֵּצֵר הָרַע וְשַׁעֲבּוּד מִלְּכוּיּוֹת (ע"פ ברכות ז).

הַשְׁתָּא הָכָא,
לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל.
הַשְׁתָּא עֲבָדִי,
לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין.

ב. שכן האכילה בליל הסדר היא חובתו של כל יהודי באשר הוא (רי"ד).

מכסים את המצות, ומוזגים מיד כוס שני כדי שיראו התינוקות את השינוי ושאלו. ואז הבן או אחד המסובין שואל מה נשתנה (ערוה"ש ע"פ שולחן ערוך תעג ו-ז).

מה נשתנה

הלילה הזה מכל הלילות?

שבכל הלילות

אנו אוכלין חמץ ומצה,

הלילה הזה כולו מצה.

שבכל הלילות

אנו אוכלין שאר ירקות,

הלילה הזה מרור.

שבכל הלילות

אין אנו מטבילין אפלו פעם

אחת, הלילה הזה שתי

פעמים.

שבכל הלילות

אנו אוכלין בין יושבין ובין

מסבין, הלילה הזה כלנו

מסבין.

מה נשתנה הלילה הזה מכל
הלילות כמה משונה הוא ליל
הסדר (ליל שימורים)

שבכל הלילות אנו אוכלין
חמץ ומצה איזה מהם שנרצה,
הלילה הזה כולו מצה יש לנו
מצוה לאכול מצה וחמץ אסור
(רשב"ץ).

שבכל הלילות אנו אוכלין
שאר ירקות הרשות בידינו
לאכול כל ירק בין מר בין
מתוק, הלילה הזה מרוד מצוה
לאכול ירק מר (רשב"ץ).

שבכל הלילות אין אנו
מטבילין אפלו פעם אחת אין
חיוב או מנהג לטבול ירקות
(לבוש תעג ז), הלילה הזה שתי
פעמים.

שבכל הלילות אנו אוכלין בין
יושבין ובין מסבין כל אחד
יושב איך שרוצה, הלילה הזה
כלנו מסבין חובה על כולנו
לאכול דווקא בהסיבה דרך
חירות (רשב"ץ).

מגלים את המצות, וקורא את כל ההגדה (שולחן ערוך תעג ז ורמ"א שם).

עֲבָדִים הָיִינוּ

לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם, וַיּוֹצִיאֵנוּ יי
אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה
וּבְזֵרוּעַ נְטוּיָה.

וְאֵלֹהֵינוּ לֹא הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת
אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, הֲרִי אָנוּ
וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ מִשְׁעֲבָדִים

הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם.

וְאֵפִילוּ בָּלָנוּ חֲכָמִים, בָּלָנוּ
נְבוֹנִים, בָּלָנוּ זְקֵנִים, בָּלָנוּ
יּוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה, מִצּוּהָ
עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם.

וְכָל הַמְרַבֵּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת
מִצְרַיִם הֲרִי זֶה מְשֻׁבָּה.

נתשובה לשאלות מה גשתנה:
(אבודרהם) עֲבָדִים הָיִינוּ
לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם, וַיּוֹצִיאֵנוּ יי
אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה בעל
כרחם של מצרים ובזרוע
נטויה לעין כל, לא כעבדים
הבורחים (גר"א).

ואלו לא הוציא הקדוש ברוך
הוא את אבותינו ממצרים
הרי אנו ובנינו ובני בנינו
משעבדים היינו לפרעה
במצרים כי היינו מתערבים
בהם ולא היינו נגאלים לעולם
(ריטב"א).

ואפילו בלנו חכמים למדנו על
יציאת מצרים, בלנו נבונים
ומבינים יותר מהמפורש, בלנו
זקנים עם נסיון חיים (ע"פ מדרש
הגדה) בלנו יודעים את
התורה, וממילא כל ענין
יציאת מצרים ידוע וברור לנו
(ר"י בן יקר), אעפ"כ מצוה עלינו
לספר ביציאת מצרים כי
הסיפור מביא לידי הרגש יותר
מן הידיעה (עין תפילה), וכל
המרבֵּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם
הרי זה מְשֻׁבָּה שכן בכל שנענין
במעשה, נכיר היאך הטובה
ההיא שייכת אלינו (מעשה ניסים).

ג. אין תשובה מפורטת בנוסח ההגדה לארבעת השאלות. כי עיקר השאלה היתה, מה זאת אירע לנו שמפני כך אנו עושים כל השינויים הללו (מהר"ל).

מכסים את המצות, ומגביהים את הכוס (משנה ברורה תעג ס"ק עג).

וְהִיא שְׁעֵמֶדָה

לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ, שְׁלֹא אֶחָד
בְּלֶבֶד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ,
אֶלָּא שְׁבָכַל דוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ
לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ
מִיָּדָם.

וְהִיא בְרִית בֵּין הַבְּתָרִים
שְׁעֵמֶדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ, שְׁלֹא
אֶחָד בְּלֶבֶד עָמַד עָלֵינוּ
לְכַלּוֹתֵנוּ לֹא רַק הַמְצָרִים, אֶלָּא
שְׁבָכַל דוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ
לְכַלּוֹתֵנוּ בַּבַּח אֹתָהּ הַגּוֹזֵרָה
שֶׁל גְּלוּיּוֹת שְׁנוּדְעָה בְּבְרִית בֵּין
הַבְּתָרִים (שְׁבִלֵי הַלֵּקֶט), וְהַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם מִבַּח
אֹתָהּ הַבְּרִית.

מניחים את הכוס, ומגלים את המצות (עי"פ משנה ברורה תעג ס"ק עג).

צֵא וְלָמַד מֶה בִּקְשׁ לְבֶן
הָאֲרָמִי לַעֲשׂוֹת לִיעֶקֶב אָבִינוּ.
שְׁפָרְעָה לֹא גָזַר אֱלֹהִים עַל
הַזְּכָרִים, וְלְבֶן בִּקְשׁ לַעֲקוֹר
אֶת הַפֶּל.

צֵא וְלָמַד שֶׁכֵּן הוּא הַגּוֹזֵרָה כִּבְר
מִתְחִילָת מְצִיאֹתֵנוּ (עי"פ ראב"ן
ויעב"ץ) מֶה בִּקְשׁ רִצָּה לְבֶן
הָאֲרָמִי לַעֲשׂוֹת לִיעֶקֶב אָבִינוּ.
שְׁפָרְעָה לֹא גָזַר אֱלֹהִים עַל
הַזְּכָרִים וְלְבֶן בִּקְשׁ לַעֲקוֹר אֶת
הַפֶּל וְעַל אִף שֶׁהִיָּה לְבֶן אַחִינוּ
וּבִשְׂרֵינוּ הַשְׁתַּדֵּל לְאַבֵּד אֶת
כּוֹלָם (עי"פ רִיטְב"א וּפִירוּשׁ רַבִּי שְׁלֵמָה
גַּאנְצְפְּרִיד).

שְׁנֵאמַר, (דְּבָרִים כו ה) "אֲרָמִי
אֵבֶד אָבִי, וַיֵּרֶד מִצְרַיִמָּה,
וַיִּגַר שָׁם בְּמַתִּי מְעֵט, וַיְהִי
שָׁם לְגוֹי גָדוֹל עֲצוּם וָרֵב".

שְׁנֵאמַר: אֲרָמִי אֵבֶד אָבִי
בְּתַחֲלִילָה לְבֶן הָאֲרָמִי רִצָּה
לְאַבֵּד אֶת יַעֲקֹב אֲבִינוּ (אֲנֹקְלוֹס),
וְאִח"כ וַיֵּרֶד מִצְרַיִמָּה, וַיִּגַר שָׁם
בְּמַתִּי מְעֵט, וַיְהִי שָׁם לְגוֹי
גָדוֹל עֲצוּם וָרֵב וּכְיוֹן שְׁחִיבֵר
הַפְּסוּק אֶת שְׁתֵּי הַצְּרוֹת הָאֵלוֹ –

לְבֶן וּמְצָרִים, מִשְׁמַע שְׁשֵׁנִיהֶם בְּאוֹ מַחֲמַת גּוֹזֵרָת הַגְּלוּת הַנ"ל (עי"פ רִיטְב"א).

זורקים מעט מן הכוס באצבע באמירת "דם" "ואש" "ותמרות עשן" (רמ"א תעג ז).

"וּבְמִפְתִּיּים" שינוי מופלא
בבריאה (מהר"ל) - זֶה הַדָּם
שנהפכו המים לדם (ראב"ן).
כְּמֹה שֶׁנֶּאֱמַר, וְנִתְּתִי לַעֲתִיד
לבוא מופתים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ
דָּם וְאֵשׁ וְתִמְרוֹת עֵשֶׂן.
מבואר ש"דם" נקרא "מופתים"
(מדרש הגדה).

דָּבָר אַחֵר דְּרַשָּׁה נּוֹסֶפֶת עַל
הפסוק האחרון שדרשנו
בפרשת "ארמי אובד אבי":
"בְּיַד חֲזָקָה" - שְׁתִּיּים. "וּבְזֶרַע
נְטוּיָה" - שְׁתִּיּים. "וּבְמִרְא
גְּדֹל" - שְׁתִּיּים. בכל אלו דורש
כל זוג מילים שהם רמז לשתי
מכות "ובאתות" - שְׁתִּיּים.
"וּבְמִפְתִּיּים" - שְׁתִּיּים. בשני
אלו דורש את מה שנאמרו
בלשון רבים שהם רמז לשתי
מכות (ע"פ ריטב"א ומדרש הגדה).
סה"כ אלו עֶשֶׂר מִכּוֹת שֶׁהֵבִיא
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל
הַמִּצְוִיּוֹת בְּמִצְרַיִם.

"וּבְמִפְתִּיּים" - זֶה הַדָּם.
כְּמֹה שֶׁנֶּאֱמַר, (יואל ג ג) "וְנִתְּתִי
מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, דָּם
וְאֵשׁ וְתִמְרוֹת עֵשֶׂן".

דָּבָר אַחֵר:

"בְּיַד חֲזָקָה" - שְׁתִּיּים.
"וּבְזֶרַע נְטוּיָה" - שְׁתִּיּים.
"וּבְמִרְא גְּדֹל" - שְׁתִּיּים.
"וּבְאֵתוֹת" - שְׁתִּיּים.
"וּבְמִפְתִּיּים" - שְׁתִּיּים.
אלו עֶשֶׂר מִכּוֹת שֶׁהֵבִיא
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל
הַמִּצְוִיּוֹת בְּמִצְרַיִם.

זורקים מעט מן הכוס באצבע בעת הזכרת כל מכה, וכן שלוש פעמים נוספים באמירת הסימנים "דצ"ך, עד"ש, באח"ב" (רמ"א תעג ז).

וְאֵלוֹ הֵן:

דָּם,

צְפַרְדֵּי,

כְּנִים,

עָרוֹב,

דָּבָר,

שְׁחִין,

בָּרָד

אַרְבֵּה,

חֲשֵׁה,

מִפֶּת בְּכוֹרוֹת.

וְאֵלוֹ הֵן: דָּם כל המים הפכו לדם (שמות ז יט, כא). צְפַרְדֵּי מצרים כוּסְתָה בצפרדעים מטרידים ומרעישים (שמות ז ושמות רבה שם). כְּנִים מצרים נתמלאה בכינים שעלו על המצרים ועל בהמותיהם (שמות ח יב). עָרוֹב באו כל מיני חיות רעות בעירבוביא והשחיתו בהם (רש"י שמות ח יז). דָּבָר הבהמות של המצרים מתו בפתאומיות (רש"י הירש שמות ט ג). שְׁחִין דלקת מגדלת אבעבועות (רש"י הירש שמות ט ט). בָּרָד ברד ואש נתכו ארצה עם קולות מבהילים (רש"י הירש שמות ט כג-כד). אַרְבֵּה השמים והארץ כוסו בנחילי ארבה, שאכלו את כל התבואה, הצמחים והפירות - עד העלה האחרון (שמות י טו ורש"י שם). חֲשֵׁה חשיכה מוחלטת ירדה על מצרים למשך שלושה ימים, ושלושה ימים נוספים בהם נעשה החושך עבה יותר ולא יכלו המצרים לזוז ממקומם (רש"י שמות י כב). מִפֶּת בְּכוֹרוֹת הקב"ה בעצמו התגלה במצרים, ופרחה נשמתם של כל הבכורים (שמות יא ד-ה).

**רָבֵן גְּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר: כָּל
שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה
דְּבָרִים אֱלֹהֵי בַּפֶּסַח לֹא יֵצֵא
יְדֵי חוֹבְתוֹ. וְאֵלֹהֵי הַן: פֶּסַח,
מִצֵּה וּמְרוֹר.**

רָבֵן גְּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר הִיָּה רגיל לומר (מעשה ניסים): כָּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֱלֹהֵי בַּפֶּסַח שְׁלוֹשׁ מִצְוֹת אֱלֹהֵי אִם לֹא פִירַשׁ טַעֲמָן (רשב"ם פסחים קטז) לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ יְדֵי חוֹבַת הַהַגְדָּה (ראב"ן), וְאֵלֹהֵי הַן: פֶּסַח, מִצֵּה, וּמְרוֹר. כִּי בַּמִּצְוֹת אֱלֹהֵי מְבוֹאֵר הַשְּׁעֵבוֹד וְהַגְּאוּלָּה וְהֵנֶס הַנַּעֲשָׂה לָנוּ (ליל שימורים).

אין להראות את הזדווע כשאומרים 'פסח שהיו אבותינו' וכו' (משנה ברורה תעג ס"ק עב).

**פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים
בְּזֶמַן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָנָם,
עַל שׁוֹם מָה? עַל שׁוֹם
שֶׁפֶּסַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל
בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם.
שֶׁנֶּאֱמַר, (שְׁמוֹת יב כז) "וְאָמַרְתֶּם
זִבַּח פֶּסַח הוּא לִי, אֲשֶׁר פֶּסַח
עַל בְּתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם
בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתֵינֵנוּ
הִצִּיל, קִרְבֵּן הַפֶּסַח נִקְרָא כֵן
עַל-שֵׁם שֶׁהוּא דִּילֵג עַל בְּתֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלֹא הֵיכָה אֶת בְּכוֹרֵיהֶם
אֲעִי"פ שֶׁהָיוּ רֵאוּיִים גַּם כֵּן
לְמוֹת (אברבנאל), וַיִּקְדַּר הָעָם
וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ".**

פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזֶמַן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָנָם, עַל שׁוֹם מָה הֵטַעַם שֶׁל מִצַּת קִרְבֵּן פֶּסַח? (תשובה: עַל שׁוֹם מִטַּעַם שֶׁפֶּסַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם שְׁדִילֵג עֲלֵיהֶם בְּמִכַּת בְּכוֹרוֹת בִּזְכוּת דָּם הַפֶּסַח (רש"י שְׁמוֹת יג יב), שֶׁנֶּאֱמַר, וְאָמַרְתֶּם מִצְוֹה לֹנֵמֵר (תוספות פסחים קטז). זִבַּח פֶּסַח הוּא לִי, אֲשֶׁר פֶּסַח עַל בְּתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתֵינֵנוּ הִצִּיל, קִרְבֵּן הַפֶּסַח נִקְרָא כֵן עַל-שֵׁם שֶׁהוּא דִּילֵג עַל בְּתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא הֵיכָה אֶת בְּכוֹרֵיהֶם אֲעִי"פ שֶׁהָיוּ רֵאוּיִים גַּם כֵּן לְמוֹת (אברבנאל), וַיִּקְדַּר הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ".

יא, "ויקוד העם" וכו' אינו מהקשר ההגדה רק סיומת הפסוק.

כשאומרים 'מצה זו' מראים את המצה האמצעית למסובין (שולחן ערוך סימן תעג ז).

מצָה זו שְׁאֵנו אוֹכְלִים, עַל שׁוּם
מָה מָה הַטַּעַם שֶׁל מִצּוֹת
אֲכִילַת מִצָּה? (תשובה: עַל
שׁוּם מִטַּעַם שֶׁלֹּא הַסֵּפִיק בְּצֶקֶם
שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ עַד
שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי
הַמַּלְכִּים הַקְּב"ה וַיֹּאמֶר כִּי
יֵצְאוּ מִיַּד כִּשְׁנֹגְלָה הַקְּב"ה
בַּעֲצֻמוֹ לְהוֹצִיאֵם (אברבנאל).
שֶׁנֶּאֱמַר, וַיֹּאמֶר אֶת הַבֶּצֶק
אֲשֶׁר הוֹצִיאֻנוּ מִמִּצְרָיִם עֲגַת
מִצּוֹת כִּי לֹא הַסֵּפִיק לְהִיעָשׂוֹת
חֲמִץ, וְהִסִּיבָה לְכַךְ כִּי גִרְשׁוּ
מִמִּצְרָיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהַתְּמַהֵמָה
וְלֹא נִיתַן לָהֶם שְׁהוֹת לְהַתְּעַסֵּק
עִם הַבֶּצֶק, וְגַם צָדָה לְדוֹר לֹא
עָשׂוּ לָהֶם לֹא הִכִּינוּ לְעֲצֻמָּם
(ע"פ רשב"ם ואבן עזרא).

מִצָּה זוֹ שְׁאֵנו אוֹכְלִים, עַל
שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁלֹּא
הַסֵּפִיק בְּצֶקֶם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ
לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם
מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וַיֹּאמֶר. שֶׁנֶּאֱמַר,
(שמות יב לט) "וַיֹּאמֶר אֶת הַבֶּצֶק
אֲשֶׁר הוֹצִיאֻנוּ מִמִּצְרָיִם עֲגַת
מִצּוֹת כִּי לֹא חֲמִיץ, כִּי גִרְשׁוּ
מִמִּצְרָיִם וְלֹא יָכְלוּ
לְהַתְּמַהֵמָה, וְגַם צָדָה לֹא
עָשׂוּ לָהֶם."

כשאומרים 'מרור זה' מראים את המרור למסובין (שולחן ערוך סימן תעג ז).

מְרֹר זֶה שְׁאֲנוּ אוֹכְלִים, עַל
שׁוּם מָה? מָה? עַל שׁוּם שְׁמֵרְרוּ
הַמְצָרִים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ
בְּמִצְרַיִם. שְׁנֹאמֵר, (שמות א יד)
"וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה
קָשָׁה, בַּחֲמֹר וּבִלְבָנִים וּבְכָל
עֲבָדָה בְּשֹׂדֵה, אֶת כָּל
עַבְדֹתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם
בְּפָרֶךְ."

מְרֹר זֶה שְׁאֲנוּ אוֹכְלִים, עַל
שׁוּם מָה? מָה? מִהוּ טַעַם מִצּוֹת
אֲכִילַת מְרֹרֶ? [תשובה:] עַל
שׁוּם שְׁמֵרְרוּ הַמְצָרִים אֶת חַיֵּי
אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. כַּמְרֹר זֶה
שֶׁאֵין בוֹ חֶפֶץ וְטַעַם טוֹב כֵּן
הַמְצָרִים מְרֹרוּ לְאֲבוֹתֵינוּ וְכִבֵּר
לֹא חֶפֶץ בַּחַיִּיהֶם (ע"פ אברבנאל
ומהר"ל). שְׁנֹאמֵר, וַיִּמְרְרוּ אֶת
חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה, בַּחֲמֹר
וּבִלְבָנִים לְיִצְרַל אֶת הַחֲמוֹר
וְהַלְבָנִים בִּידֵיהֶם וּבְרַגְלֵיהֶם
וּבְכָל עֲבָדָה בְּשֹׂדֵה עֲבוּדָה
קָשָׁה אֲשֶׁר לְפָרַעַה וְלַמְצָרִים
בְּשֹׂדֵה (רמב"ן), אֶת כָּל עַבְדֹתָם
יַחַד עִם כָּל עֲבוּדָתָם (רש"ם)
אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ.

בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם
לְרַאֲוֹת אֶת עֲצֻמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא
יֵצֵא מִמִּצְרַיִם כִּי שִׁמְחַת
הִיִּצִיאה שׁוּוה לָנוּ וְלְדוֹר
הַיּוֹצֵאִים כִּיּוֹן שִׁנְעִשִׂינוּ עַבְדֵי ה'
(מַעֲשֵׂה נִסִּים). שְׁנֹאמֵר, "וְהִגַּדְתָּ
לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר,
בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי
מִמִּצְרַיִם". לֹא אֶת אֲבוֹתֵינוּ

בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם
לְרַאֲוֹת אֶת עֲצֻמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא
יֵצֵא מִמִּצְרַיִם כִּי שִׁמְחַת
הִיִּצִיאה שׁוּוה לָנוּ וְלְדוֹר
הַיּוֹצֵאִים כִּיּוֹן שִׁנְעִשִׂינוּ עַבְדֵי ה'
(מַעֲשֵׂה נִסִּים). שְׁנֹאמֵר, "וְהִגַּדְתָּ
לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר,
בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי
מִמִּצְרַיִם". הִרִי שִׁמְצוּה בְּכָל
דּוֹר לֹמַר "עָשָׂה ה' לִי", כְּלוֹמַר
בְּעִבּוֹרִי. לֹא אֶת אֲבוֹתֵינוּ

בְּלֶבֶד גָּאֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
אֵלֵּא אִף אוֹתָנוּ גָּאֵל עִמָּהֶם כִּי
כוּונָתוֹ הִיְתָה גַם עֲלֵינוּ
וּבַעֲבוּרָנוּ (מִהַר"ל פֶּרֶק נג).
שְׁנֵאֲמַר, "וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשֵּׁם
הָרִי שִׁמְשֵׁתָף גַּם אוֹתָנוּ בְּנֵס
הִיִּצִיָּאָה (מַעֲשֵׂה נִסִּים), לְמַעַן
הִבִּיא אֹתָנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּנוּ"^{יב}.

בְּלֶבֶד גָּאֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, אֵלֵּא אִף אוֹתָנוּ גָּאֵל
עִמָּהֶם. שְׁנֵאֲמַר, (דְּבָרִים ו כג)
"וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשֵּׁם, לְמַעַן
הִבִּיא אֹתָנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּנוּ".

יכסה את המצות, ויגביה כל אחד את כוסו בידו עד 'גאל ישראל' (שולחן ערוך תעג ז,
ומשנה ברורה ס'ק עח).

לְפִיכָף כִּיּוֹן שְׁכַל הַסִּיפּוֹר הַזֶּה
הִיָּה בַעֲבוּרָנוּ (ע"פ אַרְחוֹת חַיִּים)
אֲנַחְנוּ חֲיִבִּים לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל
לְשַׁבַּח לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדָּר
לְבָרֵךְ לְעֹלָה וּלְקַלֵּס, לְמִי
שֶׁעָשָׂה לְאַבּוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל
הַנְּסִים הָאֵלֹהִי הוֹצִיאָנוּ
מֵעֲבָדוֹת לְחַרּוֹת, מִיַּגוֹן
לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב
שֶׁהַמְצִרִים מִרְרוּ אֶת חַיִּיהֶם,
וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל שֶׁהָיוּ
דְּבוּקִים בַּחוּשׁךְ טוֹמְאֵת מְצִרִים,

לְפִיכָף אֲנַחְנוּ חֲיִבִּים
לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל
לְשַׁבַּח לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדָּר
לְבָרֵךְ לְעֹלָה וּלְקַלֵּס, לְמִי
שֶׁעָשָׂה לְאַבּוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל
הַנְּסִים הָאֵלֹהִי הוֹצִיאָנוּ
מֵעֲבָדוֹת לְחַרּוֹת, מִיַּגוֹן
לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב,
וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל,

יב. כלומר שעיקר התכלית ביציאה היה להנחיל לנו מורשת קדושת הארץ (מעשה ניסים).

וּמְשַׁעְבֹּד לְגֹאֲלָהּ, וְנֹאמֵר
לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה, הַלְלוּיָהּ.

וּמְשַׁעְבֹּד לְגֹאֲלָהּ שֶׁלֹּא יְהִי
תַּחַת רְשׁוֹת אֲחֵרִים כֻּלָּל גַּם אִם
לֹא יְהִי עֲבָדִים (ע"פ מַמְהַר"ל).
וְנֹאמְרֵי לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה
בִּיצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁרָו שִׁיר חֲדָשׁ
שֶׁלֹּא יִדְעוּהוּ הַדּוֹרוֹת
שֶׁלִּפְנֵיהֶם, עַל כֵּן שֶׁה' הוּא
הָאֱלֹקִים אִין עוֹד זֹלְתוֹ (לֵיל
שִׁמּוּרִים), הַלְלוּיָהּ.

ההלל נאמר בישיבה (משינה ברורה תכב ס"ק כח).

הַלְלוּיָהּ, הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ, הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ. יְהִי
שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ, מְעַתָּה וְעַד עוֹלָם.
מִמְזִרְחַ שְׁמֹשׁ עַד מְבֹאֵאוֹ, מְהֵלֵל שֵׁם יְיָ. רַם עַל כָּל
גּוֹיִם יְיָ, עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. מִי כִּי אֱלֹהֵינוּ, הַמְּגַבִּיֵּה
לְשֶׁבֶת. הַמְּשַׁפִּילֵי לְרְאוֹת, בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. מְקִימֵי
מַעַפְרֵי דָל, מְאַשְׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן. לְהוֹשִׁיבֵי עַם
גְּדִיבִים, עִם גְּדִיבֵי עַמּוֹ. מוֹשִׁיבֵי עֶקְרַת הַבַּיִת, אִם
הַבָּנִים שְׂמֵחָה, הַלְלוּיָהּ.

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בַּיַּת יַעֲקֹב מֵעַם לַעֲזוֹ.
הִיְתָה יְהוּדָה לְקַדְשׁוֹ, יִשְׂרָאֵל מִמְשָׁלוֹתָיו.
הֵיִם רָאָה וַיִּגַּס, הִירְדֵן יִסַּב לְאַחֹר. הַהָרִים רָקְדוּ

יג. יש גורסים "וְנֹאמְרֵי" בלשון עבר שהרי מדובר על גאולת מצרים (משינה ברורה תנ"ס עא).

כְּאֵילִים, גְּבַעוֹת כְּבִנֵי צֶאֱן. מַה לָּךְ הַיּוֹם כִּי תִנוּס,
הִירְדֵן תִּסָּב לְאַחֹר. הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים, גְּבַעוֹת
כְּבִנֵי צֶאֱן. מִלִּפְנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ, מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב. הַהִפְכִי הַצּוּר אֶגַם מַיִם, חֲלַמִּישׁ לְמַעַיְנֵנוּ מַיִם.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר גָּאֲלָנוּ
וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהַגִּיעָנוּ הַלֵּילָה
הַזֶּה לְאֶכֶל בּוֹ מִצֵּה וּמְרוֹר. כֵּן יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ יִגְיַעֲנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרֵים הַבָּאִים
לְקִרְאתֵנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּבִנְיַן עִירָה, וְשִׂשִׁים
בְּעִבוּדָתָהּ, וְנֹאכֵל שֵׁם מִן הַזִּבְחִים וּמִן הַפְּסָחִים
(בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת יֵשׁ אוֹמְרִים: מִן הַפְּסָחִים וּמִן הַזִּבְחִים) אֲשֶׁר יִגְיַע
דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחֶךָ לְרִצּוֹן, וְנוֹדֶה לָּךְ שִׁיר חֲדָשׁ
עַל גְּאֻלְתֵּנוּ וְעַל פְּדוּת גַּפְשֵׁנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, גָּאֵל
יִשְׂרָאֵל.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.

שותים בהסיבה על צד שנאכל (שולחן ערוך תעב ג).

-
-
-

-
-
-

-
-
-

Blank lined page with a blue border and a top tab.

-
-
-

-
-
-

-
-
-

-
-
-

-
-
-

-
-
-

-
-
-
